

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту

**слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного
захисту**

**викладача обласних курсів удосконалення керівних кадрів
навчально - методичного центру цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Луганської області Ходирєва Олександра Вікторовича**

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

_____
_____

КИЇВ 2017

ЗМІСТ		
ВСТУП	.....	3
РОЗДІЛ I	МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	7
	1.1. Повноваження ОМС по захисту територій від НС за допомогою здійснення заходів архітектурно-будівельного контролю.....	7
	1.2. Повноваження ОМС по захисту населення від надзвичайних ситуацій	13
	1.3 Повноваження ОМС в сфері фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.....	16
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	24
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

На сьогоднішній час, як свідчить статистика, більше 80 процентів усіх надзвичайних ситуацій, що сталися на території України класифікуються місцевого та об'єктового рівня і відповідальність за організацію робіт з їх ліквідації законодавчо покладається на органи місцевої влади.

Проте на практиці часто виявляється, що рівень підготовленості органів місцевого самоврядування (далі-ОМС) до забезпечення цивільного захисту на території їхньої адміністративно-територіальної одиниці залишається на досить низькому рівні.

Зазвичай причини і підгрунтя цього низького рівня криються в різноманітних аспектах діяльності ОМС, починаючи від недостатнього рівня знань посадових осіб щодо реалізації своїх повноважень в сфері цивільного захисту (далі-ЦЗ) і закінчуючи недостатнім рівнем компетентності та спроможності керувати ліквідацією наслідків надзвичайної ситуації (далі-НС), спрогнозувати розвиток та наслідки.

У містах, де зосереджено велика кількість сил ЦЗ та Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі-ДСНС) реагує на НС дуже ефективно, ситуація більш менш пристойна. Навпаки, у сільській місцевості, де відсутня інфраструктура моніторингу і контролю та сили реагування знаходяться на значному віддаленні, ситуація по захисту населення від НС починає набирати загрозливого характеру.

Ефективність діяльності ОМС в сфері ЦЗ напряму залежить від повноти і збалансованості законодавчо закріплених повноважень, чіткого механізму взаємодії між різними рівнями місцевого самоврядування (область, район, місто, село), професійної компетентності управлінських кадрів, наявності достатньої кількості сил і засобів, матеріальних та інших ресурсів. За об'єктивними показниками теперішнє функціонування місцевого самоврядування в більшості об'єднаних територіальних громад не забезпечує належного рівня захисту населення і територій від НС. Результативність практичної діяльності ОМС у сфері ЦЗ на чинній законодавчо-правовій основі не відповідає очікуванням і сучасним потребам суспільства. Наприклад, якщо взяти окрему об'єднану територіальну громаду (далі-ОТГ) і провести аналіз тих змін то вже можна зробити певні висновки.

Очікувалось, що децентралізація дасть можливість суттєво поліпшити якість надання членам територіальних громад, насамперед сільським і селищним, гарантованих державою якісних послуг у сфері безпеки життєдіяльності, пожежної і екологічної безпеки та протидії НС. В Законах України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні» прописано, що єдиною посадовою особою місцевого самоврядування, яка буде представляти інтереси жителів села буде староста.

Мета цих законів має далекосяжні та гарні цілі, проте на етапі становлення питання цивільного захисту громад залишаються повністю нерегульованими. Незрозуміло яким чином староста буде захищати свою громаду від надзвичайних ситуацій, якщо в положенні про старосту не будуть відображені ці питання. А саме головне, хто буде нести відповідальність у випадку невиконання основних правил по забезпеченню безпеки громадян від НС (протипожежне водопостачання, оповіщення тощо). На даний час проблема врегулювання повноважень ОМС особливо в частині відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування за діяльність або бездіяльність в сфері цивільного захисту, що призвела або може призвести до загибелі, людей дуже **актуальна**. Якщо за порушення правил пожежної безпеки стаття 270 кримінального кодексу чітко та недвuzначно тлумачиться, то відповідальність за порушення законодавства в сфері цивільного захисту (ст. 140 Кодексу Цивільного захисту) не знайшла відображення в відповідних законах.

25 січня 2017 року на засіданні Кабінету Міністрів України розглядалися питання щодо реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Розроблено Стратегію, яка сприятиме створенню сучасної ефективної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та профілактики пожежам. Строк реалізації цієї стратегії розрахований на 3 роки.

Вплив регіональної та державної влади, у сфері контролю за дотриманням норм і правил техногенної та пожежної безпеки, на ОМС дуже мінімальний, носить рекомендаційний характер і як наслідок для виконавчих органів ОМС питання ЦЗ стоять останніми пунктами. При подальшому реформуванні і прийнятті законів про префектури на мою думку потрібно не допустити прогалин в законодавстві, щоб всі вигоди децентралізації не обернулися населенню глобальним всплеском надзвичайних ситуацій та масової загибелі людей внаслідок цих НС.

Реформи в законодавстві дозволяють сьогодні поліпшити якість надання послуг членам територіальних громад, насамперед сільським і селищним, гарантованих державою якісних послуг у сфері безпеки життєдіяльності, пожежної і екологічної безпеки та протидії НС.

Виконавчі органи об'єднаної територіальної громади фактично можуть реалізовувати надані їй законом відповідні повноваження в сфері ЦЗ, насамперед через появу фінансових ресурсів внаслідок децентралізації та можливості отримання субвенцій від держави.

Зрозуміло, що економічний розвиток територій внаслідок децентралізації буде поліпшуватися, прийдуть інвестори, почнуть створюватися нові підприємства на територіях ОТГ. Але чи зрозуміють в повній мірі голови ОТГ всі виклики, що стоять перед ними, та до чого може привести бажання заманити інвестора за будь яку ціну? Це питання риторичне і від розуміння цього залежить в майбутньому життя, здоров'я населення громад та екологічний стан територій, які недобросовісний інвестор в гонитві за прибутком може занапастити.

Особливо важливо на теперішньому етапі, коли будуть закладатися підвалини майбутнього устрою ОТГ, в планах забудови населених пунктів не допустити хаотичних помилок, які потім буде важко або неможливо виправити.

У статті 19 Кодексу ЦЗ визначено широкий спектр повноважень для ОМС у сфері ЦЗ та протидії НС. Проте, механізм реалізації цих повноважень, у зв'язку з реформами місцевого самоврядування, потребує суттєвого вдосконалення. На часі необхідна підготовка законодавчої бази з метою оптимізації процесів управління на регіональному та місцевому рівнях у сфері ЦЗ, щоб після реорганізації обласних та районних державних адміністрацій була можливість швидко та ефективно вирішувати нагальні питання місцевого значення у сфері ЦЗ. Виконавчі органи ОМС повинні бути підконтрольними і підзвітними територіальним громадам, проте їх діяльність повинна забезпечуватись суворими рамками законодавства в сфері цивільного захисту. Цими рамками необхідно надати максимальну повноту повноважень починаючи від архітектурно-будівельного нагляду і закінчуючи повною автономністю в прийнятті рішень по кількості сил ЦЗ, оцінці загроз для громади, заходам по запобіганню, матеріальному резерву тощо. Але збільшення повноважень повинно адекватно відобразитися у відповідальності, особливо у змінах до кримінального кодексу, тому що адміністративне покарання у випадку загибелі

людей унаслідок бездіяльності по запобіганню виникненню НС або безвідповідального керування територіальною ланкою ЄДС ЦЗ дуже замала ціна і призведе до безвідповідальності в прийнятті рішень по захисту громади від НС.

Для закріплення повноважень регіонів та розширення повноважень ОТГ насамперед необхідно внести зміни до закону про об'єднані територіальні громади, кримінальний кодекс, з урахуванням відкоригованої нормативно-правової бази з питань цивільного захисту.

Виходячи з вищезазначеного, **метою дослідження** є шляхи реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ з найбільш важливих питань.

Задачі дослідження:

- 1) Визначити основні механізми реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ;
  - 2) Дослідити важливі аспекти реалізації повноважень ОМС за допомогою чинної нормативно-правової бази та перспективи вдосконалення нормативно-правової бази ЦЗ в розділі повноважень ОМС під час реформування ОМС;
  - 3) Обґрунтувати вирішення завдань з удосконалення діяльності ОМС у сфері ЦЗ, акцентуючи увагу на діючих нормативно-правових документах, які обов'язково повинні знайти відображення під час змін у діючому законодавстві;
- Об'єкт дослідження** – реалізація повноважень ОМС у сфері ЦЗ.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення реалізації повноважень ОМС у сфері ЦЗ.

Методи дослідження: метод синтезу та аналізу, системний підхід.

РОЗДІЛ І

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1.1. Повноваження ОМС по захисту територій від НС за допомогою здійснення заходів з архітектурно-будівельного контролю.

Важливість дослідження повноважень ОМС по захисту територій від НС за допомогою здійснення заходів з архітектурно-будівельного контролю важко переоцінити. В достатній мірі досліджено повноваження ОМС в різних сферах ЦЗ, а питанню реалізації цілого комплексу повноважень і вирішенню питань запобігання виникнення НС за допомогою архітектурно-будівельного контролю вважаю недостатньо приділено увагу. Навіть у Кодексі ЦЗ ці питання повноважень затронуті частково в питаннях захисних споруд і не більше. Стаття 34 Кодексу ЦЗ розкриває це питання, як інженерний захист територій, не розкриваючи повноважень того хто, яким чином буде здійснювати цей захист.

Від того як і де будуть будуватися будинки і споруди в ОТГ, як буде здійснюватися контроль за додержанням норм і правил, залежить майбутнє територій і населення, що буде мешкати на цих територіях. В умовах децентралізації важливо зберегти той баланс здорової ініціативи розвитку територій та можливими наслідками для громад в плані підвищення ризиків виникнення НС. Як яскравий приклад є можливість навести місто Лисичанськ Луганської області. Під час проведення занять, я мав можливість спілкуватися з представниками інженерних служб міста, і почуте мене не на жарт збентежило. Виявляється, що під час забудови міста ніхто не зважав на наявність глинистих ґрунтів, які переважають на даній місцевості, і як наслідок отримали глобальну проблему, наслідки якої важко спрогнозувати, а тим паче вирішити за рахунок місцевого бюджету. Хаотичне і непродумане видобування вугілля протягом тривалого часу, недоліки в водовідведенні та ряд інших «гарних» дій призвело до накопичення великої кількості води в поверхневих шарах, які глинисті ґрунти не пропускають через себе. Величезна кількість будинків і споруд опинилися в зоні ризику і можуть кожної миті сповзти у прірву внаслідок сковзання ґрунту, який як «по маслу» на добре змащеній водою поверхні глини став дуже ненадійною опорою. І виникає цілком закономірне запитання яким чином це могло трапитися, та хто повинен за це відповідати. А це вже питання не риторичне і його дуже легко дослідити.

Відповідно до Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" органи місцевого самоврядування та їх посадові особи мають певні повноваження у галузі будівництва.

Управління у сфері містобудівної діяльності та архітектурно-будівельного контролю здійснюється:

- виконавчими органами з питань державного архітектурно-будівельного контролю сільських, селищних рад - щодо об'єктів I, II, III категорій складності, розташованих в межах відповідних населених пунктів;
- виконавчими органами з питань державного архітектурно-будівельного контролю міських рад - щодо об'єктів I, II, III, IV категорій складності, розташованих в межах відповідних міст.
[2, ст. 7].

Дослідимо яким чином ОМС зможуть здійснювати повноваження по захисту населення та територій від НС за допомогою здійснення заходів з архітектурно-будівельного контролю.

Керівники структурних підрозділів з питань державного архітектурно-будівельного контролю виконавчих органів сільських, селищних, міських рад призначаються на посади та звільняються з посад у порядку, встановленому законом. Такі керівники мають відповідати кваліфікаційним вимогам, встановленим законодавством України. Протягом трьох днів після призначення керівника структурного підрозділу з питань державного архітектурно-будівельного контролю виконавчі органи сільських, селищних, міських рад зобов'язані поінформувати про це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду[2, ст.7].

Отже становиться зрозуміло, що ОМС для реалізації своїх повноважень в галузі архітектурно-будівельного контролю, необхідно знайти кваліфікованих спеціалістів, призначити на посади та проінформувати центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Потім за допомогою цих фахівців впливати на стан справ по безпечній та продуманій забудові своїх територій. Але з чого розпочати і де розставити пріоритети спробуємо розібратися.

Генеральний план населеного пункту є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту. На підставі затвердженого генерального плану населеного пункту розробляється план земельно-господарського устрою, який після його затвердження стає невід'ємною частиною генерального плану. Генеральний план населеного пункту розробляється та затверджується в інтересах відповідної територіальної громади з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад є замовниками,

організують розроблення, внесення змін та подання генерального плану населеного пункту на розгляд відповідної сільської, селищної, міської ради. Рішення про розроблення генерального плану приймає відповідна сільська, селищна, міська рада.

Строк дії генерального плану населеного пункту не обмежується.

Зміни до генерального плану населеного пункту можуть вноситися не частіше, ніж один раз на п'ять років.

Такі зміни вносяться органом місцевого самоврядування, який затверджував генеральний план населеного пункту. Питання про дострокове внесення змін до генерального плану населеного пункту може порушуватися за результатами містобудівного моніторингу перед відповідною сільською, селищною, міською радою відповідною місцевою державною адміністрацією.

Генеральні плани населених пунктів та зміни до них розглядаються і затверджуються відповідними сільськими, селищними, міськими радами на чергових сесіях протягом трьох місяців з дня їх подання[2, ст.].

І ось вже починає простежуватися певний алгоритм дій. Якщо немає генерального плану, то треба на сесії відповідної ради підняти питання про його розробку. Якщо є, то треба підняти питання про внесення змін, провівши містобудівний моніторинг. Але яким же чином в цьому генеральному плані реалізувати питання захисту територій своєї громади від НС?

Згідно «Настанови про склад та зміст плану зонування території (зонінг)» ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 розробляється зонінг на основі генерального плану населеного пункту, плану земельно-господарського устрою та містобудівного кадастру.

Відповідно до Зонінгу надаються містобудівні умови та обмеження для кожної конкретної земельної ділянки. *Наприклад можна встановлювати класи шкідливості (від В1 до В5) у виробничих зонах, які потребують санітарно-захисних зон та створюють додаткові умови для захисту громади від НС.*

До складу виробничих зон входять:

- зони підприємств I класу шкідливості В-1 призначені для підприємств, що є джерелами забруднення навколишнього середовища і потребують санітарно-захисних зон до 1000 м;

- зони підприємств II класу шкідливості В - 2 призначені для підприємств, що є джерелами забруднення навколишнього середовища і потребують санітарно-захисних зон до 500 м;

- зони підприємств III класу шкідливості В- 3 призначені для підприємств, що є джерелами забруднення навколишнього середовища і потребують санітарно-захисних зон до 300 м;

- зони підприємств IV класу шкідливості В-4 призначені для підприємств, що є джерелами забруднення навколишнього середовища і потребують санітарно-захисних зон до 100 м.

- зони підприємств V класу шкідливості В-5 призначені для підприємств, що є джерелами забруднення навколишнього середовища і потребують санітарно-захисних зон до 50 м;

Ось таким чином за допомогою санітарно-захисних зон ми забезпечуємо захист територій віддаляючи від можливих наслідків НС. Та яким чином комплексно та надійно спланувати захисти своєї громади? На це питання дає повну відповідь ДБН Б. 1.1-5:2007 друга частина «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації»

Розділ "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" схеми планування території на мирний час - основний містобудівний документ, що визначає головні параметри комплексу інженерно-технічних заходів щодо забезпечення захисту та життєдіяльності населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на мирний час на регіональному рівні містобудівними засобами, зокрема, щодо забезпечення проведення евакуації в заміську зону на основі сталого функціонування позаміських транспортно-інженерних систем із врахуванням місць захисту, що розміщені в населених пунктах.

Розділ "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" генерального плану на мирний час - основний містобудівний документ, що визначає комплекс інженерно-технічних заходів щодо забезпечення захисту та життєдіяльності населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на мирний час містобудівними засобами, зокрема, забезпечення проведення евакуації до місць захисту, які сформовані на базі комплексного освоєння (з можливістю подвійного використання) підземного простору міста (населеного пункту), а також на базі будинків відпочинку, санаторіїв, дитячих оздоровчих таборів, дитячих закладів цілорічного використання, пансіонатів, шкіл-інтернатів, лікарень, дачних та садових будівель, об'єктів комунальної власності, соціально-культурного призначення, готельного комплексу незалежно від форм власності та підпорядкування з визначенням необхідних інженерно-технічних заходів), в тому числі проведення евакуації і в заміську зону, на основі сталого функціонування транспортно-інженерних систем та обладнання міста. [13, с.4]

Система оповіщення у повному обсязі проробляється у спеціалізованій роботі, яка не входить до складу генплану. У завершеному вигляді система оповіщення виконується на стадіях "проект" та "робочі креслення" або "робочий проект" згідно із окремим завданням на проектування визначеної території ДБН В.2.5-76:2014 «Автоматизовані системи раннього виявлення загрози виникнення НС та оповіщення населення»

Ну тепер алгоритм дій має завершеному формі і залишилося призначити керівника архітектурно-будівельного контролю, поставити завдання по розробці генерального плану, в який внести розділи інженерно-технічних заходів ЦЗ і окремо розробити креслення по системі оповіщення та спочивати спокійно.

Проте під час спілкування на заняттях з керівниками різного рівня ОМС виявилось що мають місці і певні труднощі, як наприклад вартість робіт по розробці генеральних планів. Не кожній громаді по кишені витратити більше мільйона гривень на розробку генерального плану, особливо при наявності нагальних проблем, які потребують економічного втручання. Та й це не саме важливе, бо разово від держави можна отримати субвенцію, а потім дія генерального плану має необмежений строк. Питання таке саме, як і при створенні рятувальних служб. Створити можливо, але де брати кошти на утримання спеціалістів архітектурно-будівельного контролю.

Дослідження в сфері делегування повноважень ОМС у сфері містобудування проводилися Я. Брусенцовою при підтримці Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні».

Децентралізація не збавляє обертів у нашій державі. Продовжується передача повноважень у різних сферах від державних органів органам місцевого самоврядування. А започатковано децентралізацію було саме у сфері держархбудконтролю після набрання чинності 01.09.2015 р. Закону України від 09.04.2015 р. № 320-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства», яким були внесені зміни до низки законодавчих актів. Основне, що передбачає цей документ, — передача функції щодо здійснення держархбудконтролю від центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю, до ОМС та місцевих органів виконавчої влади. Слід зауважити, що процедури держархбудконтролю майже не змінилися. Новація вказаного законодавчого акта — створення відповідних інспекцій органами місцевого самоврядування. Необхідно відмітити, що зміни, яких зазнала сфера держархбудконтролю, є дійсно революційними. На них перш за все чекали ОМС. Надання документації, яка дає право на виконання підготовчих та будівельних робіт, проведення держархбудконтролю та прий-

няття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, розташованих на території населених пунктів, — це ті повноваження, які нарешті отримали ОМС. Щоправда, цьому передуює тривалий процес утворення відповідних органів та фактичної передачі їм нових функцій. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» створив нову систему органів держархбудконтролю та передав на місцевий рівень абсолютну більшість повноважень, пов'язаних з наданням дозвільних документів на початок будівельних робіт та прийняття об'єктів в експлуатацію[28, с. 5].

Основним завданням органу держархбудконтролю ОМС є виконання дозвільних та реєстраційних функцій у сфері містобудівної діяльності. Окрім основного завдання, є ще ряд завдань, такі як контроль за дотриманням норм, правил, стандартів, розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності та ряд інших. Тому потрібно враховувати і економічну доцільність витрат на цей орган, бо якщо у громаді будується один або два об'єкти на рік, то утримання щонайменше 2 працівників, ще при умові що один з них зможе суміщати посаду юриста, заставляє задуматися про доцільність утримання цього органу і отримання повноважень з архітектурно-будівельного контролю. Для великих міст, де обсяги будівництва величезні, утримання штату із 7-8 співробітників не викликає ніяких сумнівів, то для сіл, селищ або навіть об'єднаних громад, це питання важке і не кожен керівник об'єднаної територіальної громади зробить перший крок по отриманню цих делегованих державою повноважень.

Ця проблема неодноразово висвітлювалася засобами масової інформації, коли у колодязях сільських мешканців знаходили нафтопродукти від розміщеного поряд підприємства або розміщене поряд з хатами тваринницьке підприємство виробляло такі амміаковмісткі «запахи», що жителі громади задихалися. Якщо б голова громади отримав архітектурно-будівельний контроль, то зрозуміло таких би питань не виникало.

В містах цей механізм реалізації повноважень у сфері ЦЗ за допомогою архітектурно-будівельного контролю вважаю буде працювати. А що ж робити головам об'єднаних територіальних громад? Що робити їм робити за свої скромні економічні можливості? Вважаю по перше необхідно знати нормативну-правову базу самому керівнику і застосовувати її під час виконання свої обов'язків. Після подій у м.Сватово Луганської області неодноразово керівники ОМС, особливо в сільській місцевості, задавали питання про захист громади, якщо в їх селах або поблизу почнуть розміщувати склади з боєприпасами або почнуть будувати звалища ТВП. Задавшись цими питаннями стало зрозуміло, що при навчанні цієї категорії слухачів, знання державних

будівельних норм більш актуальні чим всі інші питання. І в нагоді стали ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень» та ДБН Б.2.4-3-95 "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств". Знання цих державних будівельних норм дозволяють головам ОТГ вільно орієнтуватись в питаннях забудови сельбищних територій, виділення ділянок під забудову сільськогосподарчим виробникам, захисту громади від можливих ризиків виникнення НС. Маючи під рукою ці ДБН, навіть не утримуючи штат з архітектурно-будівельного контролю, ОМС зможуть, як дбайливий господар будує свою хату розбудовувати і прогнозувати розвиток своїх населених пунктів, максимально захищаючи свою громаду від НС на довгі роки.

1.2. Повноваження ОВВ та ОМС по захисту населення від надзвичайних ситуацій за допомогою чинної нормативно-правової бази

Захист населення від НС досліджувався різними науковцями майже по всім необхідним напрямкам, тому спробую дослідити ті моменти, де під час навчання, навіть у компетентних слухачів виникали певні прогалини.

Не секрет, що наша держава позбавляється від різних об'єктів державної форми власності шляхом приватизації, у тому числі і від об'єктів водопостачання. Мене обурює, коли на НС на об'єктах централізованого водопостачання, що знаходяться в приватній власності, починають залучатися державні рятувальних служби до ліквідації наслідків підвозячи воду автоцистернами.

Згідно з Законом України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" №4004 від 24.02.1994 року органи виконавчої влади, місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити жителів населених пунктів питною водою, кількість та якість якої повинні відповідати вимогам санітарних норм. Виробничий контроль за якістю питної води в процесі її добування, обробки та у розподільних мережах здійснюють підприємства водопостачання.

Згідно з Законом України "Про питну воду та питне водопостачання" від 10.01.2002 № 2918-III ст.24 органи місцевого самоврядування спільно з підприємствами питного водопостачання розробляють та затверджують *спеціальні заходи на випадок виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що призводять до припинення централізованого водопостачання*, які повинні забезпечувати:

- використання резервних джерел і систем питного водопостачання;

- застосування індивідуальних і групових засобів очищення і знезараження питної води;
- поставку фасованої питної води та води в ємкостях для індивідуального і групового користування.

У разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що призводять до припинення постачання води споживачам, керівники підприємств питного водопостачання зобов'язані негайно повідомити про це органи, які здійснюють державний контроль у сфері питної води і питного водопостачання, і вжити заходів щодо охорони джерел та систем централізованого водопостачання та ліквідації причин і наслідків цих надзвичайних ситуацій та організації роботи пунктів розливу питної вод.

І виникає запитання чому витрачаються державні кошти на ліквідацію НС? Тому що мер міста не знав своїх повноважень і не розробив спеціальних заходів для того щоб підприємства водопостачання за свої кошти здійснювати поставку питної води. Розтрата державних коштів звичайно компетенція правоохоронних органів, проте можна здогадуватися, що може статися коли в особливостях розмежування Луганської області будуть отруєні системи водопостачання. А зазвичай некомпетентному керівнику ОМС не вистачить кмітливості забезпечити охорону резервних джерел водопостачання. Хоча, як гарний приклад, можна навести смт. Мілове Луганської області, яке розташоване на височині. Доставка питної води здійснюється в декілька подійомів і заздалегідь продумані дії по придбанню резервних насосів врятувало цей населений пункт від НС.

Наступним важливим питанням, на яке не звертається багато уваги під час проведення занять, і які я вважаю після води стоять на другому місці, це питання епізоотії та епіфітотії. Особливо з реформуванням СЕС, по Луганській області почастишали випадки захворювань свиней, зернові культури заражені карантинними організмами. У 2016 році зима була тепла і як наслідок, ті карантинні мікроорганізми, які гинуть при температурі мінус 16, вижили і завдали значних збитків сільгоспвиробникам. На даний час поки реформування райдержадміністрацій не почалося та служби із захисту сільськогосподарських тварин і рослин ще працюють, треба продумати яким чином будуть взаємодіяти ОТГ та префектури по подоланню наслідків епізоотії та епіфітотії.

На даний час єдиним ефективним протиєпізоотичним та протиєпіфітотичним заходом є карантин.

Згідно Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про карантин рослин"» від 19.01.2006 № 3369-IV у разі виявлення карантинних організмів карантинний режим *запроваджується на території району, населеного пункту місцевою державною адміністрацією* за поданням державних інспекторів з карантину рослин.

Карантинний режим запроваджується протягом доби з моменту виявлення карантинного організму.

Орган, що приймає рішення про запровадження або скасування карантинного режиму, протягом доби повідомляє осіб, що розташовані, перебувають або проживають у регульованій зоні.

У рішенні про запровадження карантинного режиму обов'язково зазначається таке:

- обставини, що спричинили запровадження карантинного режиму, включаючи ідентифікацію конкретного карантинного організму;
- межі карантинної та регульованої зон, у яких запроваджується карантинний режим;
- час, з якого запроваджується карантинний режим;
- фітосанітарні заходи, що здійснюються в карантинній зоні, та органи, що їх здійснюють.

Хотілося звернути увагу на повноваження ОМС по евакуації. Ці питання гарно досліджені, відшліфовані та відпрацьовані. Проте маючи певний досвід в ліквідації наслідків НС не можу не зупинитися на деяких аспектах.

Основним механізмом захисту населення від хімічного забруднення є евакуація із зони зараження ХНР. Спробуємо проаналізувати що трапиться у випадку викиду амміаку на містоутворюючому підприємстві, з санітарно-захисною зоною 1 км від міста з населенням більше 100 тис. чоловік. Навіть, якщо не будемо брати гіпотетично максимальний викид ХНР в десятки тисяч тонн, а візьмемо декілька десятків тонн. Напрямок вітру буде в сторону міста, а не як при розі вітрів задумано. За декілька хвилин під хмару ураження попадуть десятки тисяч людей, спрацює система оповіщення і цивільне населення почне слідувати до збірних пунктів з евакуації. Навіть якщо евакуйовані будуть слідувати перпендикулярно напрямку вітру, значна частина обов'язково потрапить під дію хмари амміаку і кількість втрат буде значною. Через декілька годин хмара остаточно розвіється і на дорогах залишаться колосальні людські втрати. Для чого я змалював цей песимістичний сценарій? Тому що питання відповідальності мера цього міста за втрати цивільного населення, як і начальника відділу з питань НС міста чисто гіпотетичне. Тому що впевнений, що в жодному подібному місті України питання герметизації приміщень населенням не передбачено і жоден мер міста не візьме на себе відповідальність замість евакуації поставити питання герметизації. Хоча зрозуміло, навіть без попередніх розрахунків, що якби населення залишилося у квартирах, зегерметизувалося, захистило вологою тканиною органи дихання то втрати зменшилися у рази. Це питання потребує глобального дослідження і вказує наскільки важливо яким чином ОМС будуть повноваження в сфері ЦЗ.

1.3 Повноваження ОМС в сфері фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

Під час проведення занять з групою керівників ОМС, один з слухачів-заступник мера м.Лисичанськ, попросився покинути заняття мотивуючи НС в його місті. Як виявилось, в його місті сталася пожежа на одній із шахт і потім виникло питання фінансування. Керівництво шахти виставило збиток у 3 млн. 200 тис. грн і спробувало перевести рівень НС на місцевий рівень, для того щоб компенсувати матеріальні втрати за рахунок і без того скудного бюджету міста. Даному ОМС була надано повну методичну допомогу в вирішенні цього питання і стало зрозуміло, що механізм реалізації повноважень ОМС в сфері фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій дуже важлива складова.

І так спробуємо дослідити з чого треба починати ОМС в таких випадках.

По перше треба встановити, має право ОМС виділяти кошти чи ні, та з яких джерел брати ці кошти, та на які цілі можна використувати.

Відповідно до статті 24 Бюджетного кодексу України Кабінет Міністрів України затвердив «Порядок використання коштів резервного фонду бюджету» постановою № 415 від 29 березня 2002 р, згідно якої, місцевим органам виконавчої влади своїм рішенням про місцевий дозволяється створювати резервний фонд місцевого бюджету загальною сумою без визначення головного розпорядника.

Резервний фонд бюджету формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Резервний фонд бюджету не може перевищувати 1 відсотка обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету. [7, с.2]

Фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах усіх форм власності здійснюється відповідно до їх рівнів:

об'єктового рівня - за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація;

місцевого і регіонального рівнів - за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація, і додатково - за рахунок районних резервів (місцевий рівень) [8, с.2]

Отже встановили, що дійсно в бюджеті є кошти резервного фонду та суб'єкт господарювання має право звернутися за отриманням фінансової допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, незалежно від форми власності. Проте є деякі відмінності в залежності від форми власності які треба врахувати.

Кошти із резервного фонду бюджету суб'єктам господарської діяльності недержавної форми власності або суб'єктам господарської діяльності, у статутному фонді яких корпоративні права держави становлять менше ніж 51 відсоток, виділяються через головних розпорядників бюджетних коштів лише на умовах повернення.

Умови повернення до відповідного бюджету коштів, виділених з резервного фонду бюджету, зокрема строки та поетапний графік, визначаються у договорі, укладеному між головним розпорядником бюджетних коштів та розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня або їх одержувачем. [7, с.4]

Отже, якщо суб'єкт господарської діяльності недержавної форми власності, то гроші ОМС може виділити тільки на умовах повернення.

Отримав ОМС звернення про виділення коштів з резервного фонду бюджету і як далі йому діяти поетапно досліджуємо.

Мал 1

У зверненні зазначається:

- напрям використання коштів резервного фонду бюджету;
- головний розпорядник бюджетних коштів, якому пропонується виділити кошти з резервного фонду бюджету (у разі необхідності);
- обсяг асигнувань, який пропонується надати з резервного фонду бюджету, в тому числі на умовах повернення;
- підстави для здійснення заходів за рахунок бюджету;
- інформація про можливість (неможливість) фінансування зазначених заходів за рахунок інших джерел та наслідки у разі, коли кошти з резервного фонду не будуть виділені.

До звернення обов'язково додаються:

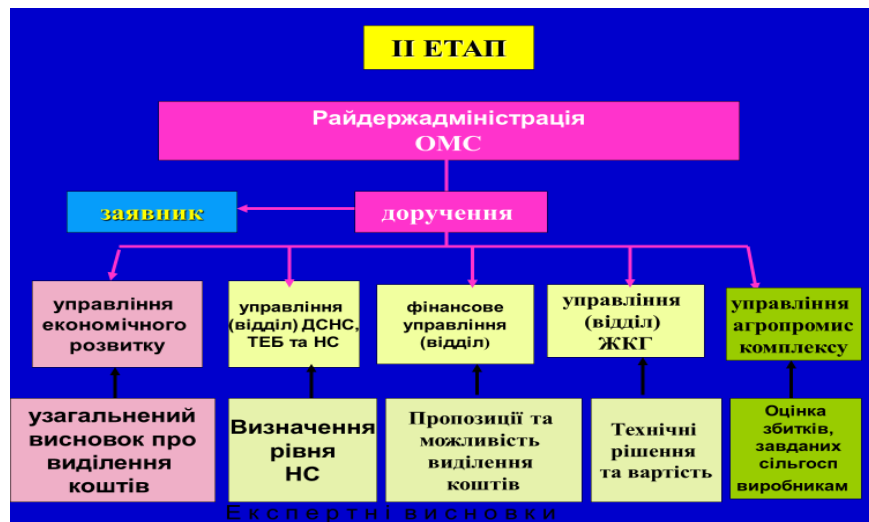
- розрахунки обсягу коштів з резервного фонду бюджету;

- перелік невідкладних (першочергових) робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, та інших заходів;
- документи, що підтверджують отримані суми страхового відшкодування (у разі відсутності договору страхування - пояснення заявника про причини непроведення страхування);
- інша інформація, що підтверджує необхідність виділення коштів з резервного фонду бюджету на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій з урахуванням факторів їх поширення, розміру завданих збитків та людських втрат і кваліфікаційних ознак надзвичайних ситуацій, проведення заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, а також інших заходів.

У разі необхідності виділення коштів з резервного фонду бюджету до звернення також обов'язково додаються:

- акти обстеження та дефектні акти, що підтверджують розміри завданих збитків, затверджені в установленому порядку;
- узагальнені кошторисні розрахунки на проведення аварійно-відбудовних та інших невідкладних робіт. [7, с.5]

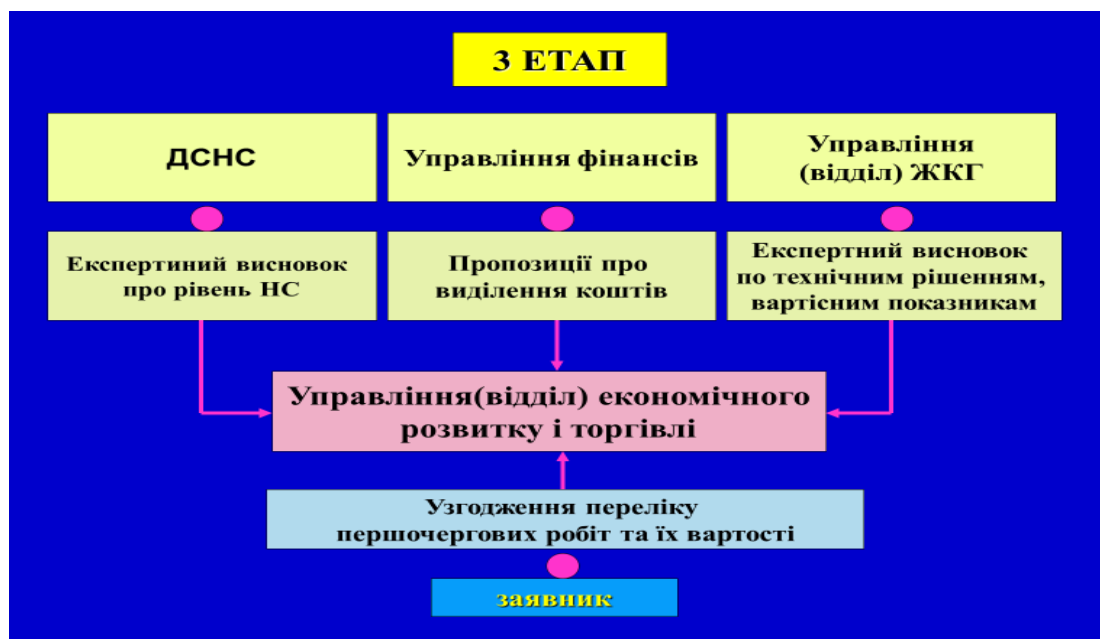
мал2

Виконавчий орган ОМС не пізніше ніж у триденний термін з дня отримання звернення дає доручення управлінню чи відділу економіки, фінансовому органу для розгляду звернення та підготовки пропозицій для прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету. До виконання доручення в разі необхідності можуть залучатися інші заінтересовані органи виконавчої влади.

У разі потреби виконавчий орган ОМС дає доручення щодо підготовки експертних висновків стосовно звернення:

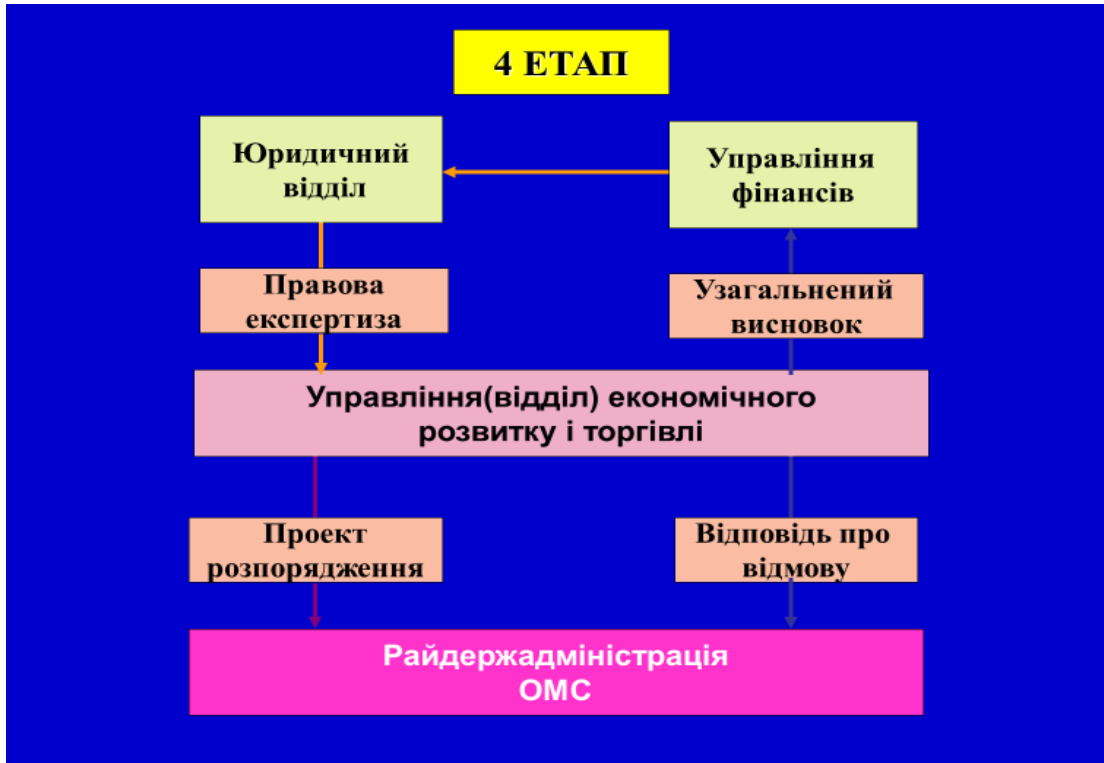
- ДСНС - щодо визначення рівня надзвичайної ситуації згідно з Порядком класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями;
- Уповноваженому місцевому органу Мінрегіону - щодо технічних рішень та вартісних показників, що підтверджують необхідність проведення робіт, які планується виконувати за рахунок коштів резервного фонду бюджету;
- Управлінню чи відділу сільського господарства і продовольства ОМС - щодо оцінки збитків, завданих сільськогосподарським товаровиробникам, та необхідних для їх відшкодування коштів.

Мал3

У разі коли термін виконання доручення не вказано, органи у десятиденний термін після отримання доручення надсилають зазначені експертні висновки уповноваженим місцевим органам Мінекономрозвитку і Мінфіну.

Місцевий фінансовий орган розглядає звернення та додані до нього матеріали, готує пропозиції щодо підстав виділення коштів з резервного фонду бюджету, можливості здійснення відповідних заходів за рахунок інших джерел, можливого обсягу виділення асигнувань з резервного фонду бюджету та надсилає їх у тижневий термін уповноваженому місцевому органу Мінекономрозвитку.

Мал4

Уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку згідно з дорученням місцевої держадміністрації, виконавчого органу відповідної ради за результатами розгляду звернення та з урахуванням експертних висновків, отриманих від органів та пропозицій місцевого фінансового органу робить узагальнений висновок щодо підстав виділення коштів з резервного фонду бюджету, правильності поданих розрахунків та можливого обсягу виділення асигнувань з резервного фонду бюджету.

У разі недотримання заявником вимог або невідповідності матеріалів звернення вимогам, відповідальний виконавець, визначений в дорученні щодо розгляду звернення та підготовки пропозиції для прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету, повертає подані матеріали заявникові для доопрацювання, зазначивши причини їх повернення, та доповідає про це місцевій держадміністрації, виконавчому органу відповідної ради.

У разі коли загальний обсяг коштів, виділених з резервного фонду бюджету відповідно до прийнятих рішень, досягне обсягу призначення, затвердженого в бюджеті для резервного фонду, уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку невідкладно повідомляє про це місцеву держадміністрацію, виконавчий орган відповідної ради та місцевий фінансовий орган

У разі визнання доцільності та можливості виділення коштів з резервного фонду бюджету уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку готує відповідний проект рішення, в якому повинно бути визначено:

- головного розпорядника бюджетних коштів, якому виділяються кошти з резервного фонду бюджету;
- напрям використання коштів з резервного фонду бюджету;
- обсяг коштів, який пропонується надати з резервного фонду бюджету;
- умови повернення коштів, виділених з резервного фонду бюджету.

У виняткових випадках (загроза життю людей, об'єктам економіки та територіям) проект рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету Мінекономрозвитку готується і подається на розгляд на підставі прогнозних розрахунків головного розпорядника бюджетних коштів, якому передбачається виділення коштів з резервного фонду державного бюджету, з наступним оформленням цього проекту у двотижневий термін в установленому порядку.

Місцеві держадміністрації, виконавчий орган відповідної ради приймає рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету виключно за наявності висновків уповноваженого місцевого органу Мінекономрозвитку та місцевого фінансового органу.

У разі потреби місцева держадміністрація, виконавчий орган відповідної ради може скоротити термін розгляду звернення, підготовки та прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету.

Після прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету:

а) головний розпорядник бюджетних коштів у тижневий термін повідомляє місцевому фінансовому органу коди тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів та відповідні обсяги коштів згідно із зазначеним рішенням;

б) Місцевий фінансовий орган під час визначення бюджетної програми з резервного фонду бюджету закріплює за нею код програмної та функціональної класифікації видатків і кредитування бюджету відповідно до напряму використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого зазначеним рішенням, і вносить в установленому порядку зміни до розпису бюджету.

Головний розпорядник бюджетних коштів після отримання довідки про внесення змін до розпису бюджету вносить зміни до кошторисів та планів асигнувань у порядку, встановленому для затвердження цих документів.

Територіальний орган казначейства (а у разі відсутності - місцевий фінансовий орган) після внесення змін до розпису бюджету здійснює його виконання в установленому порядку, при цьому видатки з резервного фонду бюджету провадяться лише за умови надання головним розпорядником бюджетних коштів, якому виділено кошти з резервного фонду бюджету,

відповідним органам Казначейства переліку невідкладних (першочергових) робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, або інших заходів, погодженого з уповноваженими місцевими органами Мінекономрозвитку та Мінфіну, а у разі потреби - уповноваженим місцевим органом Мінрегіону, та копії договору про повернення до відповідного бюджету коштів, виділених з резервного фонду бюджету на умовах повернення, укладеного між головним розпорядником бюджетних коштів та розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня або їх одержувачем.

Уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку веде реєстр та проводить моніторинг прийнятих рішень про виділення коштів з резервного фонду бюджету і щомісяця інформує місцеву держадміністрацію, виконавчий орган відповідної ради про витрачання коштів резервного фонду відповідного бюджету.

Територіальне казначейство щокварталу не пізніше 15 числа місяця, що настає за звітним періодом, надає інформацію уповноваженому місцевому органу Мінекономрозвитку щодо залишків коштів резервного фонду бюджету на рахунках головних розпорядників бюджетних коштів (одержувачів бюджетних коштів) у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів та бюджетних програм з резервного фонду бюджету, а головні розпорядники бюджетних коштів - пояснення про причини невикористання коштів резервного фонду бюджету.

За результатами аналізу фактичних залишків невикористаних коштів резервного фонду бюджету на рахунках головних розпорядників бюджетних коштів (одержувачів бюджетних коштів) уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку у разі необхідності готує та подає в установленому порядку на розгляд місцевій держадміністрації, виконавчому органу місцевого самоврядування) проект рішення щодо зменшення головному розпоряднику бюджетних коштів відповідних видатків з резервного фонду бюджету.

Головні розпорядники бюджетних коштів, які використали кошти з резервного фонду бюджету, подають уповноваженому місцевому органу Мінекономрозвитку та місцевому фінансовому органу звіт щодо використання коштів у відповідності з переліком робіт або інших заходів, а у разі виділення коштів резервного фонду бюджету на умовах повернення - також інформацію про їх повернення до відповідного бюджету.

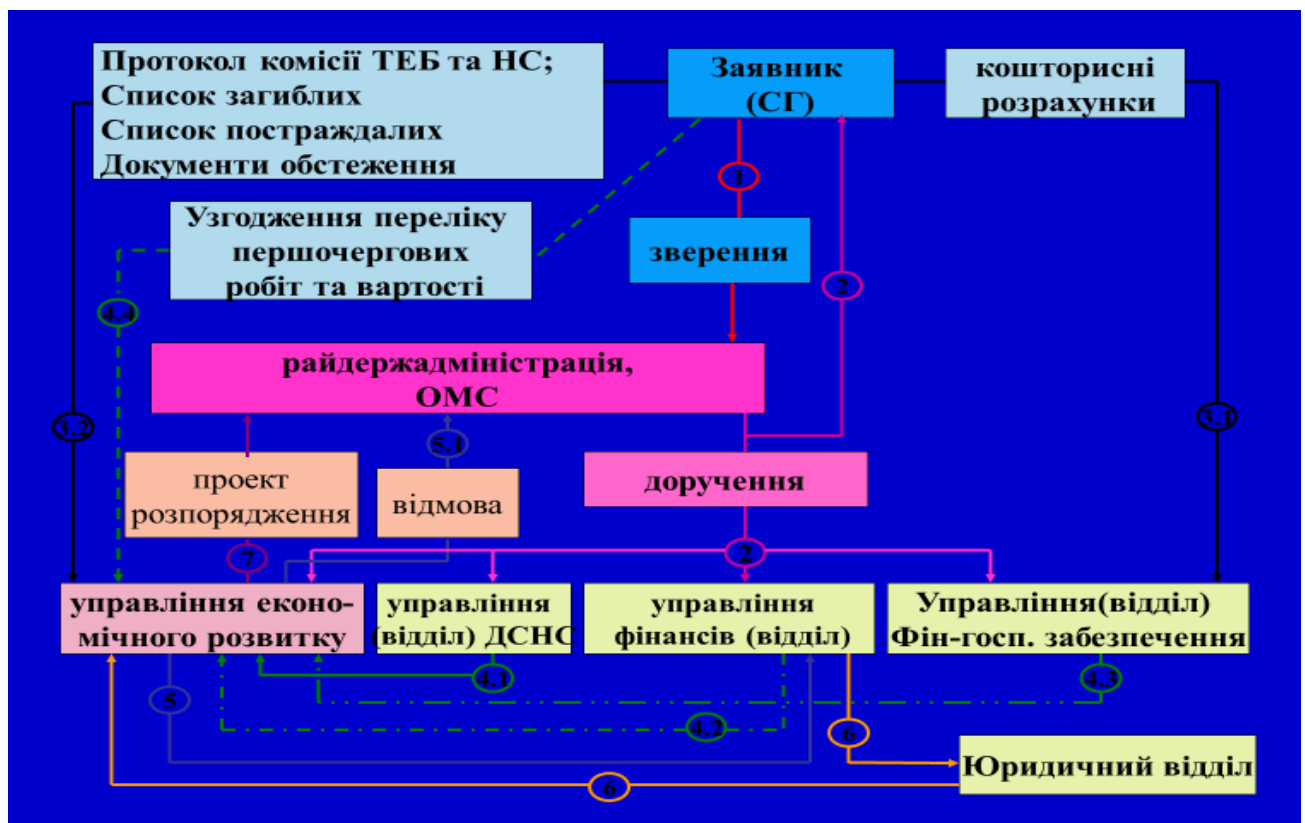
Додатково кошти з резервного фонду бюджету для продовження робіт (заходів) можуть виділятися лише за умови використання головним розпорядником раніше виділених коштів з резервного фонду бюджету та подання Мінекономрозвитку і Мінфіну звіту про їх цільове використання, крім

випадків додаткового виділення коштів з резервного фонду бюджету для продовження робіт (заходів), пов'язаних з ліквідацією надзвичайних ситуацій державного рівня та їх наслідків.

Контроль за використанням коштів, виділених з резервного фонду бюджету, здійснюється в установленому законодавством порядку.

У разі виявлення за результатами проведення ревізій фактів нецільового використання коштів резервного фонду бюджету та неповернення їх до відповідного бюджету територіальний орган Держфінінспекції порушують перед територіальними органами Казначейства питання про зупинення операцій з коштами резервного фонду бюджету та інформують про це головного розпорядника бюджетних коштів, уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку та місцевий фінансовий орган.

На підставі актів ревізій, складених відповідно до законодавства, уповноважений місцевий орган Мінекономрозвитку готує та подає в установленому порядку на розгляд місцевої держадміністрації, виконавчого органу місцевого самоврядування проект рішення щодо зменшення головному розпоряднику бюджетних коштів обсягу зазначених видатків з резервного фонду бюджету на суму коштів, що витрачені не за цільовим призначенням.

Мал 5

Ось так виглядає загальна схема виділення коштів (мал.5), в якій дуже важко розібратися без поетапного дослідження. І саме важливе треба знати керівникам ОМС, що при відсутності фінансових та економічних органів, їх функції доведеться виконувати їхнім виконавчим органам.

Важливо керівникам ОМС знати на попередньому етапі про можливий рівень НС для прийняття рішень, до того як отримають експертний висновок від ДСНС. Для визначення рівня необхідно отримати дані про кількість загиблих, постраждавших, кількості населення з порушенням умов життєдіяльності та матеріальні збитки. Таблиця оцінки рівня вказана на мал.6.

Мал.6

ПКМУ від 24.03.2004 №368 “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями”			
Рівень	Людські втрати	Розмір збитків	Територіальне поширення
Місцевий	Загинуло 1>2 осіб Постраждало 20-50 ПУЖ 100>1000 Більше 3 діб збиток 0.5 тис РЗП	2 тис МРЗП 6,4 млн грн	Вийшла за межі ПНО
Регіональний	Загинуло 3>5 осіб Постраждало 50>100 ПУЖ 1тис>10 тис Більше 3 діб збиток 5 тис РЗП	15 тис МРЗП 48 млн грн	Поширилась на території двох районів, міст обласного значення
Державний	Загинуло 10>осіб Постраждало 300> ПУЖ 50тис> Більше 3 діб збиток 5 тис РЗП	150 тис МРЗП 480 млн грн	Поширилась на територію інших держав або двох регіонів

Треба враховувати, що об'єктового рівня визнається надзвичайна ситуація, яка не підпадає під названі вище визначення. У разі коли внаслідок НС для відповідних порогових значень рівнів людських втрат або кількості осіб, які постраждали чи зазнали порушення нормальних умов життєдіяльності, обсяг збитків не досягає визначеного у цьому

порядку рівень НС визнається на ступінь менше, а для *дорожньо-транспортних пригод* - на два ступеня менше.

Також для ОМС важливо знати з яких джерел фінансуються НС різного рівня, як вказано на мал.7.

ПКМУ № 140 від 04.02.99р. “Про порядок фінансування робіт з запобігання і ліквідації НС”. Фінансування заходів		
Рівень НС	Кошти	Додаткові кошти за рішенням:
Об’єктовій	Власні кошти СГД	ОВВ, ОМС, на території яких виникла НС
Місцевий	Власні кошти СГД + резервний фонд місцевого бюджету	ЦОВВ, ОДА, РДА, ОМС
Регіональний	Власні кошти СГД + резервний фонд	Кабінету Міністрів України
Державний	Резервний фонд Державного Бюджету	

Питання фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, особливо в умовах децентралізації, вважаю одним із життєво необхідних механізмів реалізації повноважень ОМС. Яким чином в умовах реформи забезпечити стає функціонування резервних фондів на випадок НС різних рівнів питання до фінансистів, але на часі підняття питання, якщо хоч не збереження системи в цілому, то частково зберегти та реформувати її в ключових питаннях.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Кардинальне вирішення проблеми захисту населення і території міст, районів, сіл та селищ Луганської області від надзвичайних ситуацій, зменшення їх соціально-економічних і екологічних наслідків відноситься до повноважень

органів місцевого самоврядування та є важливим завданням і залежить від уміння керівників усіх рівнів (від об'єктового до регіонального) організувати, спланувати та провести комплекс заходів щодо забезпечення цивільного захисту на відповідній території. Реформування органів місцевого самоврядування життєво необхідний процес. Для ефективної реалізації повноважень ОМС в сфері цивільного захисту вважаю доцільним провести такий комплекс заходів:

- 1) Законодавчо надати максимально можливі повноваження ОМС в сфері: архітектурно-будівельного контролю в питаннях інженерно-технічних заходів ЦЗ, фінансування заходів з запобігання та реагування на НС, створенні сил цивільного захисту для захисту населення та територій від НС, створенні і використанні матеріального резерву, питаннях евакуації на місцевому рівні, тощо.
- 2) Збільшити відповідальність керівників ОМС у випадку загибелі людей та/або значних матеріальних збитків внаслідок НС та законодавчо закріпити у кримінальному кодексі.
- 3) Знизити рівень втручання у дії керівників ОМС в питаннях ЦЗ, особливо в вирішенні фінансових питань, бо ніхто краще самих ОМС не знайде компроміс, як за мінімальні кошти отримати максимальний ефект по зниженню ризику виникнення НС.
- 4) Під час подальшої децентралізації на рівні район-область обов'язково вирішити питання наявності в складі префектур посадових осіб з питань ЦЗ. Під час відбору кандидатів на посаду зробити так, як зробили в архітектурно-будівельному нагляді – встановити жорсткі кваліфікаційні рамки в питаннях досвіду роботи та наявності відповідної освіти. Закріпити ці вимоги в Національній рамці кваліфікацій, бо остання посада, що там закріплена, це начальник штабу ЦО.
- 5) Зменшити строки між періодами підвищення кваліфікації посадових осіб з префектур до 1 року, а керівників ОТГ до двох років.
- 6) Під час проходження навчання у навчально-методичних центрах з цією категорією слухачів, використовувати лише ті теми, які актуальні для їхньої місцевості. Змінити підходи до написання індивідуальних завдань, виключивши можливість написання рефератів та вибору теми. Використовувати лише кваліфікаційні роботи, які будуть стосуватися лише їхньої територіальної належності. Тема написання кваліфікаційної роботи повинна стосуватися лише дослідження

ризиків виникнення НС на їх території та реагування на ці ризики. Ці теми досліджень потім повинні знайти відображення у планах реагування, планах евакуації, створенні матеріальних резервів тощо.

- 7) Під час проходження занять з керівниками ОТГ рекомендувати закріплення повноважень старост сіл з ЦЗ в положенні про старост, бо це на даний час єдиний документ, який зможе зобов'язати старосту забезпечити виконання заходів з ЦЗ на території свого села.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс цивільного захисту України 02.10.2012 №5403-IV.
2. Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності" {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 3395-VI від 19.05.2011 р.}
3. Закон України від 25.06.91 № 1264-XII „Про охорону навколишнього середовища”.
4. Закон України від 24.02.94 № 4004-XII „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
5. Закон України від 21.05.97 №280/97-ВР „Про місцеве самоврядування в Україні”.
6. Закон України від 06.04.2000 № 1645-III „Про захист населення від інфекційних хвороб”.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 415 «Порядок використання коштів резервного фонду бюджету»
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 1999 р. N 140 «Про затвердження Порядку фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.99 № 192 „Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку в надзвичайних ситуаціях”.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 443 „Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту”.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 „Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту”.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368 “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями”.
13. ДБН Б. 1.1-5:2007 друга частина «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації»

14. ДБН В.2.5-76:2014 «Автоматизовані системи раннього виявлення загрози виникнення НС та оповіщення населення»
15. Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 березня 2015 р. За № 252/2669725..
16. Наказ ДСНС України від 29.01.2014 № 44 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо підготовки і проведення командно-штабних навчань органів управління цивільного захисту”.
17. Додаток до листа ДСНС України 06.03.2015 № 17-3/739 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях.
18. Навчальний посібник “Організація управління цивільним захистом на місцевому рівні” за загальною редакцією доктора наук з державного управління, доцента, Заслуженого лікаря України П.Б.Волянського, автори: О.Д.Гудович, В.І.Мазуренко, В.М.Михайлов, І.П.Соколовський, В.О.Юрченко, Київ-2015.
19. Збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 39 “Ефективність державного управління” С.Андрєєв «Основні недоліки організаційних засад функціонування ЄДС ЦЗ на сучасному етапі її розвитку»
- 20 Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері містобудування / Я. Брусенцова. — Х. : Фактор, 2016.